

مقالات کلیدی

دهمین کنگره علوم زراعت و اصلاح نباتات ایران

۲۸-۳۰ مرداد ماه ۱۳۸۷

موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر، کرج

دهمین کنگره علوم زراعت و اصلاح نباتات ایران

کشاورزی شور زیست و ضرورت اجرای آن در کشور

محمد کافی

استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد
m. kafi@ferdowsi. um. ac. ir

چکیده

دراکثر مناطق ایران با توجه به غلبت کشاورزی فاریاب، منابع آب و خاک مستعد شورشدن هستند. تخمین زده شده که در مناطق شور ایران، میانگین کاهش عملکرد بر اثر شوری ممکن است به بیشتر از ۵۰ درصد برسد. پتانسیل آبی موجود کشور بیانگر محدودیت شدید منابع آبی با کیفیت است و از طرف دیگر افزایش تولید نیز عمدتا در گرو توسعه اراضی فاریاب می‌باشد، لذا بایستی آب با کیفیت پایین را به عنوان یک منبع آب آبیاری محسوب و در برنامه‌های توسعه اراضی فاریاب با اعمال روش‌های مدیریتی صحیح جهت تداوم پایداری کشاورزی و نیل به عملکرد معقول گنجانند. در بین منابع عمده مناطق بیابانی، آب شور کمتر از همه مورد استفاده واقع شده است، عمدتا به این دلیل که شوری چنین آبی برای تولید گیاه بسیار بالا در نظر گرفته شده است. در حالی که مطالعات جدید نشان داده اند که آب زیرزمینی بسیار شور برای آبیاری گیاهان زراعی معمول را می‌توان برای کاشت گیاهان متحمل به شوری به کار برد. کشاورزی شور زیست عبارت از بهره برداری از منابع آب و خاک شور برای تولید محصولات زراعی و باغی اعم از هالوفیت و غیرهالوفیت است. با توجه به دسترسی به آب شور و گیاهان شور زیست فراوان در مناطق ساحلی و نواحی مرکزی ایران، کشاورزی شور یک ضرورت اجتناب ناپذیر، بویژه در نواحی خشک و نیمه خشک به شمار می‌آید که اخیرا در سطح جهانی نیز مورد علاقه زیادی قرار گرفته است. کشاورزان ایرانی، با تکیه بر تجربه چندین هزار ساله خود روش‌های بهره برداری بهینه از منابع آب و خاک شور را فرا گرفته اند. بعضی از این تکنیک‌ها پس از گذشت هزاران سال روز به روز بیشتر مورد تایید علمی قرار می‌گیرند. مهمترین روش‌های مدیریت کشاورزی شور زیست به کار گرفته شده توسط کشاورزان ایرانی روش‌های آبیاری، انتقال آب شیرین به مناطق شور، آیش گذاری، اضافه نمودن ماسه و کود دامی و انتخاب گیاهان مقاوم به شوری بوده است. مزیت‌های فراوانی در کشور ما، مانند نیروی انسانی جوان و متخصص، فراهمی امکانات زیربنایی نظیر مراکز و موسسات تحقیقاتی و دانشگاه‌ها و دانش بومی برای مطالعه و به کارگیری فناوری‌های کشاورزی شور زیست وجود دارد. در کنار این فرصت‌ها، چالش‌هایی مانند عدم توجه و باور لازم به توانمندی کشاورزی شور زیست، فقدان برنامه جامع تحقیقات شوری کشور و عدم فعالیت‌های هماهنگ و تیمی نیز وجود دارند. مهمترین رهیافت‌های موفقیت در بهره برداری از منابع آب و خاک شور و منابع گیاهان شور زیست، تمرکز بر استفاده از فرصت‌های موجود و مقابله با چالش‌های فرا روی تحقیقات شوری کشور است.

واژه‌های کلیدی: هالوفیت‌ها، شوری، دانش بومی و کشاورزی شورزیست